

El malbaratament
alimentari

GUIA DE L'EXPOSICIÓ

DOCUMENT DE SUPORT
PER ALS PROFESSORS

GUIA DE L'EXPOSICIÓ

El malbaratament alimentari

A través d'aquesta exposició, Mans Unides ha volgut sensibilitzar els alumnes sobre la **importància del malbaratament alimentari i la seva repercussió en el planeta**. Cal un canvi de mentalitat i de cor. La desnutrició crònica que pateixen **800 milions de persones** té a veure amb un tipus de desenvolupament contaminant i malgastador. **Veure el món com "casa comuna" és un desafiament**.

El nostre focus d'atenció està en la paradoxa sobre l'abundància que es viu a les nostres societats desenvolupades. Si som conscients que el món té la capacitat de produir aliments suficients per alimentar adequadament a tothom. Per què no s'aconsegueix?

Els continguts que aportem han estat elaborats per ser utilitzats sempre com un ajut per **ampliar els coneixements, habilitats, destreses i actituds** que aportin valor als assoliments educatius de cada centre col·laborant amb el procés educatiu que beneficiarà el conjunt de la societat civil.

Us animem a investigar com és "in-situ" aquesta cadena de malbaratament. Llocs com mercats centrals, grans centres de distribució, grans o petits magatzems alimentaris, mercats i supermercats, cuines d'hospitals, restaurants, hotels...

Com serà la cuina del col·legi? On està situada? Què fan les persones que hi treballen? Com ho fan? On van els aliments que no ens mengem? Els llencen a les escombraries tots? Què podem fer? Se t'acudeix alguna solució? Quina?

També ens agradaria molt que us animéssiu a organitzar en el vostre col·legi "**La setmana de l'alimentació solidària**". Evitem el malbaratament. (Menjar - escombraries.)

Amb l'objectiu de reforçar l'impacte de l'exposició en l'alumne, us oferim la possibilitat d'ampliar-la de forma presencial. **Tallers, contacontes, vídeos**, tot el que gratuïtament amb molt de gust us brindem a través dels nostres voluntaris.

Moltes gràcies pel vostre esforç per adaptar la nostra proposta al vostre dia a dia educatiu, tan complex en moltes ocasions. Gràcies per la vostra gran ajuda, que ja està repercutint en el bé de tants, que, encara que no us coneixen, perceben que les seves vides s'han vist transformades amb un canvi essencial en la seva forma de viure.

GUIA DE L'EXPOSICIÓ

El malbaratament alimentari

El malbaratament alimentari **1**

EL MALBARATAMENT ALIMENTARI:

Aliments amb valor nutritiu que es desaprofitem

Perquè hi hagi + més menjar

Cal produir menys — escombraries

Si em treus del teu plat NO EM LLENCIS Posa'm en el plat d'un altre!

Mans Unides CAMpanyA CONTRA LA FAM

gòbala

Panel·l 1 EL MALBARATAMENT ALIMENTARI

L'objectiu pedagògic és que els alumnes analitzin el significat dels seus propis hàbits i comportaments i entenguin la seva influència sobre la vida dels altres. Els aliments que es desaprofitem, malgrat que tenen valor com a recurs nutritiu per a les persones, constitueixen el malbaratament alimentari. Tot i que la Terra produeix aliments per a tots, alguns de nosaltres els malgastem i altres pateixen fam.

L'objectiu curricular és conèixer i utilitzar de manera apropiada la llengua catalana i desenvolupar hàbits de lectura necessaris per a l'aprenentatge de totes les àrees.

Proposta d'activitats

- 1 Quin és el significat del concepte "malbaratament alimentari"?
- 2 Busca **5 sinònims** i **5 antònims** de la paraula "malbaratament".
- 3 **Investiga en la premsa** alguna notícia relacionada amb aquest tema.

El malbaratament alimentari 2

ALIMENTS PER A TOTHOM?

Necessitem aliments per viure.
Es un fet i un dret.

Els aliments que es produeixen al món són suficients per a tothom, però gairebé 800 milions de persones pateixen fam.

La FAO diu que de la producció mundial d'aliments, 1/3 ES LLENÇA

Mans Unides CAMpanya CONTRA LA FAMA
CAMPANYA GLOBAL

Panel 2 ALIMENTS PER A TOTS?

L'objectiu pedagògic és que els alumnes aprenguin a distingir quins són els països del món amb més problemes alimentaris.

L'objectiu curricular és que els alumnes es familiaritzin amb la geografia i, a més, aprenguin a valorar el seu entorn social, natural i cultural, situant-lo en el seu context nacional i universal.

Proposta d'activitats

- 1 **Investiga** en quins països del món hi ha escassetat permanent d'aliments, en quins països hi ha aliments però estan mal repartits i quins són els països on hi ha molts aliments.
- 2 **Com és el país on tu vius?**
- 3 Ara, **tria un país i digues** quina és la seva moneda? Quina és la seva capital? Compara la seva població i superfície amb les del nostre.
- 4 **Esbrina** quin tipus de cultius planten a les seves terres? Com són les seves carreteres? I els seus transports? Hi ha metro? Què mengen diàriament les seves famílies? Com cuinen a les seves cases?
- 5 **Què és el que més t'ha sorprès?** Per què?

El malbaratament alimentari **3**

QUANT ES PERD?

- Amb el menjar que es desaprofita a Europa i EUA es podrien alimentar totes les persones que passen fam (**)

- A Espanya llencem el 4,5% dels aliments que comprem. (**)

- Es calcula que un restaurant espanyol llença a les escombraries 3.000€ de mitjana cada any. (**)
- Espanya és el sisè país d'Europa que més menjar desaprofita. (***)

(*) FAO (**) MAGRAMA (***) Comissió Europea

Mans Unides
CAMpanya CONTRA LA FAM
amb gòbila

Panell 3 QUANT ES PERD?

L'objectiu **pedagògic** és sensibilitzar els alumnes de la gran quantitat d'aliments que es malgasten en el món. Especialment els que es desaprofiten al nostre país: als hospitals, als restaurants, a les escoles i a les nostres llars.

L'objectiu **curricular** és desenvolupar les competències matemàtiques bàsiques i iniciar-se en la resolució de problemes que requereixen la realització d'operacions elementals de càlcul i estimacions, i aplicar-los a les situacions de la vida quotidiana.

Proposta d'activitats

- 1 Calcula aproximadament quants **quilos d'aliments** et menges al dia?
- 2 Ara mirarem **la teva casa**, i afegirem als membres de la teva família. I a la **teva ciutat**?
- 3 A cada llar espanyola llencem a les **escombraries de mitjana 76kg d'aliments cada any**. Quants dies podria una persona menjar amb aquesta quantitat?
- 4 Posa un **exemple** de malbaratament a casa, i a l'escola.
- 5 Què és la **FAO**? Què és la **Comissió Europea**?

El malbaratament alimentari 4

ON ES PERDEN ELS ALIMENTS?

A tot arreu

Al camp, a les indústries agroalimentàries i en el transport, en els comerços, col·legis, hospitals, restaurants i a les nostres cases.

On es perden i malbaraten els aliments?

Etapa	Porcentatge
Aprofitat	67%
Producció i Elaboració	15%
Emmagatzematge i Transport	10%
Comerços	5%
Consum	3%

Mans Unides
CAMpanya CONTRA LA FAM
obrador global

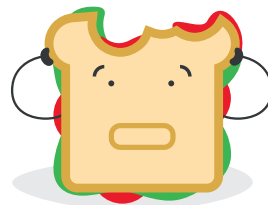
Panel·l 4 ON ES PERDEN ELS ALIMENTS?

L'objectiu pedagògic és observar quina és la cadena dels aliments i descobrir les causes per les quals es malgasten en funció de la situació socioeconòmica dels països (rics-pobres).

L'objectiu curricular és utilitzar les Tecnologies de la Informació i la Comunicació per aprendre a desenvolupar un esperit crític davant els missatges que reben i elaboren.

Proposta d'activitats

- 1 **Investiga en la premsa** alguna notícia relacionada amb el malbaratament alimentari.
- 2 **Explica a classe amb imatges**, cadascun dels llocs de la cadena alimentària on es perden els aliments.
- 3 **Veure els clipmetratges** d'aquesta edició al web de Mans Unides. Us agradaria participar-hi? Llegiu les bases del concurs.

El malbaratament alimentari **5**

PÈRDUES EN EXPLOTACIONS I INDÚSTRIA AGROALIMENTÀRIA

Camps i granges: Manca de formació i mitjans

ES LLENÇEN ALIMENTS PERQUÈ...

- 1 No compleixen determinades normes (aspecte, pes, forma).
- 2 Llençant-los s'eviten caigudes de preus.
- 3 Es fan servir per a altres finalitats: biocombustibles, etc.
- 4 Es perden en els processos industrials de transformació i envasament.
- 5 No es recullen o s'abandonen.

Mans Unides
CAMPANYA CONTRA LA FAMA
amb gòbola

Panel·l 5 PÈRDUES PRODUÏDES A LES EXPLOTACIONS I LA INDÚSTRIA AGROALIMENTÀRIA

L'objectiu pedagògic és aprendre a valorar la formació en les nostres vides i saber que les bones pràctiques en els camps eviten que es perdin els aliments.

L'objectiu curricular és conèixer les activitats i pràctiques per a la producció d'aliments i saber que hi ha aliments que, per pur interès econòmic, s'utilitzen amb altres finalitats.

Proposta d'activitats

- 1 **On es perden més aliments a les explotacions, als països pobres o als rics? Per què?**
- 2 **Formar grups a classe, cadascun buscarà informació sobre una indústria agroalimentària. On són? Què fan? Per què? Què produeixen? Com eviten les plagues?**
- 3 **Què es fa amb els aliments que no es recullen? Per què? Se t'acut alguna solució per poder aprofitar-los?**
- 4 **Què és un biocombustible? Saps per a què serveix?**

El malbaratament alimentari

6

PÈRDUES EN MAGATZEMS I TRANSPORT

ES LLENCEN ALIMENTS PER ...

Manca de magatzems adequats (sitges, frigorífics, etc.)
Transport inadequat (vehICLES antics, en males condicions)
Carreteres i camins en mal estat.
Embalatges incorrectes o deteriorats.
Mala planificació i logística: arriben al mercat caducats o quan no es necessiten.

Mans Unides
CAMpanyA CONTRA LA PAM

gòbal

Panel·l 6 PÈRDUES DURANT L'EMMAGATZEMATGE I EL TRANSPORT

L'objectiu pedagògic és conèixer i comprendre la importància de protegir els aliments en el seu trasllat d' un lloc a un altre. Per exemple, no trencar la cadena de fred.

L'objectiu curricular és conèixer i valorar la importància dels mitjans de transport.

Proposta d'activitats

- 1 **Cercar els significats** de les paraules següents: logística, sitges, cadena de fred, embalatge, aliments peribles.
- 2 **Cerca fotos** de camions i carreteres a Europa i a l'Àfrica. Troba-hi les diferències.
- 3 **Quant triga a fer-se malbé** fora de la nevera una sardina? I una poma?
- 4 **On es perden més aliments en emmagatzematge i transport**, als països pobres o als rics? Per què?

El malbaratament alimentari **7**

PÈRDUES A COMERÇOS DE DISTRIBUCIÓ

ES LLENCEN ALIMENTS PER...

- 🚚 Pèrdues en la descàrrega de camions.
- 🍴 Pràctiques incorrectes en la cura i conservació dels aliments.
- 💡 Aliments vàlids llençats a les escombraries per distracció, perquè no fan goig, data de caducitat propera, etc.

Mans Unides
CAMpanya CONTRA LA FAME
amb el suport de
gobalio

Panell 7 PÈRDUES EN ELS COMERÇOS DE DISTRIBUCIÓ

L'objectiu pedagògic és reflexionar sobre com podem evitar que es malbaratin els aliments en els comerços. Pensar què podem fer amb els aliments que es rebutgen, ja sigui per la seva forma, el color, la mida, o perquè no tenen un aspecte prou atractiu per poder-los vendre.

L'objectiu curricular és fomentar la creativitat. Preparar representacions i expressions artístiques per comunicar propostes.

Proposta d'activitats

- 1 Què són els **comerços de distribució**? **On es produeixen més pèrdues** d'aliments en els comerços? Als països pobres o als rics?
- 2 Preparar una senzilla **obra de teatre** entre els alumnes. El títol podria ser: **"Aquí hi ha tomàquet!"**, "On és el tomàquet?". Com a suggeriment, s'indiquen els diferents personatges: un tomàquet (protagonista de l'obra), la senyora escombraries, un plat, la nevera, etc. Es tracta de sensibilitzar la classe, a través d'un senzill diàleg, del fet que sempre podem aprofitar els aliments, encara que no siguin tan agradables a la vista.

El malbaratament alimentari 8

PÈRDUES A RESTAURANTS, ESCOLES, HOSPITALS, LLARS

ES LLENÇEN ALIMENTS PERQUÈ

- Es compren més aliments dels necessaris, que després es llencen a les escombraries.
- Hi ha confusió entre data de consum preferent i caducitat. Es llencen aliments vàlids.
- Es posa massa menjar a taula, no es menja. Què en fem després?
- Ens servim més del que menjarem. No aprofitem les restes dels àpats.

Mans Unides CAMpanya CONTRA LA FAM
gòbal

Panel 8 PÈRDUES EN RESTAURANTS, ESCOLES, HOSPITALS I LLARS

L'objectiu pedagògic és prendre consciència de la nostra responsabilitat en el bon ús i aprofitament dels aliments. Conscienciar els alumnes que és millor demanar menys aliments i en tot cas, repetir-ne. Mai llençar-los. Aprofitar-los. Els aliments són vida.

L'objectiu curricular és identificar bons hàbits alimentaris i conèixer la seva repercussió en la vida d'altres persones i millorar la competència comunicativa bàsica en una llengua estrangera.

Proposta d'activitats

- 1 **On es malgasten més aliments?** A les llars dels pobres o dels rics?
- 2 **Tradueix a l'anglès** el següent text:

"La data de caducitat és aquella que indica la data a partir de la qual el producte no s'ha d'ingerir, ja que no és adequat per al consum".

"En canvi, la data de consum preferent fa referència al temps en el qual el producte sense obrir manté les seves propietats en condicions adequades de conservació. Passada aquesta data, la qualitat del producte pot disminuir, però en cap cas comporta problemes per a la salut".

El malbaratament alimentari 9

ASPECTES ECOLÒGICS

La producció de menjar té una petjada ecològica molt important... Fins i tot la que es desaprofitada.

llençar menjar produeix:

- Augment In necessari d'escombraries
- Emissió In necessari de CO₂ (Efecte hivernacle)

La producció dels aliments que llencem suposa anualment:

- Una pèrdua d'aigua equivalent a 3 vegades el llac de Ginebra (FAO)
- L'ús improductiu del 28% de les terres conreades

Mans Unides
CAMpanya CONTRA LA PAM
L'objectiu global

Panell 9 ASPECTES ECOLÒGICS

L'objectiu pedagògic és sensibilitzar sobre la urgència de protegir el medi ambient i la contribució negativa del malbaratament alimentari. El planeta pateix innecessàriament amb la producció alimentària desaproveitada i amb el que llencem. És molt important ajudar a canviar mals hàbits: malbaratament en el consum, superproducció, compra sense control, etc.

L'objectiu curricular és conèixer i valorar la influència del comportament humà sobre la salut del planeta.

Proposta d'activitats

- 1 **Treballar el refrany:** "Sembra vents i colliràs tempestats". Què creus que és el que s'està sembrant en el nostre món? Què es collirà?
- 2 Què és la **petjada ecològica**? Què és l'**efecte hivernacle**?

El malbaratament alimentari **10**

PER QUÈ EL MALBARATAMENT PERJUDICA MÉS ALS PAÏSOS MÉS POBRES?

- Aquests aliments podrien pal·liar la fam.
- Els diners que fem servir en productes que llencem, es podrien dedicar a ajudes al desenvolupament dels països pobres.
- L'impacte ambiental afecta més al sud per ser països agrícoles i comptar amb menys recursos per afrontar-lo.

Mans Unides
CAMpanya CONTRA LA FAM
amb el símbol global

Panel·l 10 PER QUÈ EL MALBARATAMENT PERJUDICA MÉS ALS PAÏSOS MÉS POBRES?

L'objectiu pedagògic és conscienciar que el malbaratament alimentari perjudica fonamentalment els països en desenvolupament. Conèixer bé el seu perill: el cost poden ser vides humanes.

El principi del bé comú ens urgeix a aconseguir que es respecti cada persona i els seus drets inalienables.

L'objectiu curricular és conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones. Apreciar els valors i les normes de convivència, aprendre a obrar d'acord amb aquestes normes, preparar-se per a l'exercici actiu de la ciutadania i respectar els drets humans.

Proposta d'activitats

- 1 Treballar sobre la definició de **justícia i solidaritat**.
- 2 **Llegir un conte** en què es treballi aquest valor i/o **veure un vídeo sobre el tema exposat**.
- 3 És just que una persona **pateixi fam o no pugui tenir educació**? Com et sents quan ho penses?

El malbaratament alimentari

11

I JO QUÈ PUC FER?

- Evita el malbaratament d'aigua i aliments a casa, al col·legi, al restaurant, etc.
- Emporta't a casa el que et sobra al restaurant per menjar-t'ho més tard o donar-lo a la teva mascota.
- Aprofita les sobres de manera creativa.
- Dóna suport a les accions que es promouen per resoldre el problema del malbaratament alimentari.
- Ajuda a les Organitzacions no Governamentals de Desenvolupament (ONGD) com Mans Unides.
- Sigues solidari.
- Practica "les tres R": Reduir, Reutilitzar, Reciclar
- Pensa en les conseqüències del teu comportament.

Mans Unides
CAMpanya CONTRA LA FAM

amb
gòbala

Panell 11 I JO QUÈ PUC FER?

L'objectiu **pedagògic** és desenvolupar en els infants la competència del sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor que el portarà a veure's capaç de canviar el que no li agradi al seu voltant. Aprendre a ser sincer amb un mateix i amb els altres és fonamental per formar un bon esperit crític. Això implica canviar la forma de veure el món i de viure la vida. No importa nedar contra corrent quan sigui necessari.

L'objectiu **curricular** és desenvolupar hàbits de treball individual i d'equip, d'esforç i de responsabilitat en l'estudi, així com actituds de confiança en un mateix, sentit crític, iniciativa personal, curiositat, interès i creativitat en l'aprenentatge, i esperit emprenedor.

Proposta d'activitats

- 1 **Què t'ha semblat tot** el que has vist en aquesta exposició?
- 2 **Quin sentit tenen les "Tres Erres"** (Reduir, Reutilitzar, Reciclar)?
- 3 **Creus que hi pots fer alguna cosa?** Quines solucions proposes per eradicar el malbaratament alimentari?
- 4 **I tu què faràs ara? Com?**

Panell 12 QUÈ FA MANS UNIDES?

L'objectiu pedagògic és desenvolupar les capacitats afectives dels alumnes en tots els àmbits de la seva personalitat i en les relacions amb els altres, com també gaudir d'una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol tipus i als estereotips sexistes.

L'objectiu curricular és conèixer les activitats de les Organitzacions No Governamentals de Desenvolupament, particularment Mans Unides.

Proposta d'activitat

- 1 Què és ser voluntari? Has estat voluntari alguna vegada? Et va agradar?
- 2 Què és una ONGD? Què creus que fa?
- 3 Què fa Mans Unides? On treballa?
Per què?
- 4 Tria el panell que més t'ha agradat.
Per què?

El malbaratament alimentari 12

QUÈ FA MANS UNIDES?

Mans Unides és una ONGD espanyola de voluntaris, catòlica i seglar.

Finança projectes de seguretat alimentària als països més pobres.

Els seus projectes faciliten mitjans, formació, infraestructures, etc. a les comunitats beneficiàries.

Així, treballant tots junts, s'aconsegueix un món millor per als que més ho necessiten.

Moltes gràcies per ajudar-nos a canviar les nostres vides!

Mans Unides
ORGANITZACIÓ CATÒLICA I SEGLAR

www.mansunides.org

Mans Unides és l'Associació de l'Església Catòlica a Espanya per l'ajuda, promoció i desenvolupament dels països en vies de desenvolupament. És alhora una Organització No Governamental per al Desenvolupament (ONGD) de voluntaris, catòlica i seglar.

"La seva missió és lluitar contra la fam, la deficient nutrició, la misèria, la malaltia, el subdesenvolupament i la falta d'instrucció, i treballar per eradicar les causes estructurals que les produeixen: la injustícia, el desigual repartiment de béns i les oportunitats entre les persones i els pobles, la ignorància, els prejudicis, la insolidaritat, la indiferència i la crisi de valors humans i cristians "(Estatuts, Art.5º)

La cultura que orienta la nostra organització i la gestió dels recursos està conformada pels **següents valors**:

- **La dignitat de la persona**, eix i fonament de tot projecte social, econòmic, polític i cultural.
- **La destinació universal dels béns**, orientats a garantir condicions de vida digna per a tothom.
- **El bé comú**, que es considera assolit quan els drets humans són garantits, respectats i promoguts.
- **La solidaritat**, com determinació ferma de treballar per la justícia, de manera organitzada i perseverant, i per la vida digna de les persones més empobrides de la terra, a Àfrica, Àsia i Amèrica.

Vivim en un món globalitzat, on les relacions entre persones, països i continents són necessàries i enriquidores. Per això, Mans Unides forma part de diversos organismes internacionals i nacionals: Consell Pontifici Cor Unum, CIDSE, CONCORD, LAFEDE.CAT, Fundació Sud, Pacte Global contra la Pobresa, Fòrum de Laics, Consell Nacional de Missions, Plataforma del Voluntariat d'Espanya, Associació espanyola de Fundraising, etc.

Delegació de Barcelona

C/Pau Claris, 190, 1r1a - 08037 Barcelona
Tel 934 877 878 • bcn@mansunides.org

El malbaratament alimentari

Mans Unides
CAMPANYA CONTRA LA FAM

Segueix-nos a:
www.mansunides.org
youtube.com/mansunides
facebook.com/mansunides
twitter.com/mansunides
facebook.com/recursoseducatius
twitter.com/recursosedu